

# ANBEFALINGER

## FOREBYGGELSE AF MISBRUG BLANDT UNGE

SLAGELSE KOMMUNE

§ 17 stk. 4 udvalget - Forebyggelse af misbrug blandt unge

# Anbefalinger til forebyggelse af misbrug blandt unge

I maj 2019 besluttede byrådet at nedsætte et § 17 stk. 4 udvalg, som havde til formål at komme med anbefalinger til forebyggelse af misbrug blandt unge i Slagelse Kommune.

Opgaveudvalget blev konstitueret i august 2019, med 6 politikere på tværs af politiske udvalg og partier samt 10 borgere repræsenteret ved elever fra udskolingen, ungdomsuddannelser, det fælles kommunale elevråd, foreningslivet og forældre med børn i udskolingen eller på en ungdomsuddannelse. Sigtet med opgaveudvalget er forebyggelse og ikke behandling.

Opgaveudvalget har løbende været i dialog med eksperter og fagfolk, som til daglig beskæftiger sig med unge og misbrug på den ene eller den anden måde. Udvalget har ligeledes været i dialog med de unge selv, for at blive klogere på deres oplevelser og tanker i henhold til brug og misbrug af stoffer.

På baggrund af ovenstående, har opgaveudvalget udarbejdet 6 anbefalinger til det videre arbejde med forebyggelse af misbrug blandt unge i Slagelse Kommune. Målet med anbefalingerne er at skabe gode og trygge rammer for ungelivet i Slagelse Kommune, som kan motivere unge til en adfærd med mindre røg, alkohol og stoffer. De 6 anbefalinger er som følger:

1. Styrke sociale kompetencer hos eleverne i grundskolen
2. Opsporing og håndtering af mistriksel i udskolingstrinet
3. Styrke sunde fællesskaber og synliggøre eksisterende
4. Oplysningskampagne
5. Begrænse tilgængeligheden af stoffer
6. Mulighed for stoftestning

Anbefalingerne tager dels udgangspunkt i den faglige evidens på området, men er også et resultat af drøftelser omkring lokale forhold og udfordringer i Slagelse Kommune. Anbefalingerne er valgt for at sikre en flerstrengt indsats dvs. hver enkel anbefaling er et led i den forebyggende indsats.

FSU har jf. budgetaftalen 2019 - 2022 pkt. 19, øremærket 590.000 kr. til implementering af de 6 anbefalinger, såfremt de besluttes i Byrådet. I Budgetaftalen 2021-2024 er der jf. ændringsforslag VII afsat 500.000 kr. i overslagsårene til fortsat implementering og udvikling af indsatserne til forebyggelse af misbrug blandt unge. De anbefalede indsatser forventes derfor, at kunne prøves af i en 4-årig periode fra 2021-2024.

Udmøntning af anbefalingerne koordineres og varetages på tværs af relevante fagområder i organisationen. Det er vigtigt at relevante aktører inddrages i såvel planlægning, udmøntning og udvikling af de anbefalede indsatser.

På vegne af opgaveudvalget

Unnie Oldenburg

Formand for §17 stk. 4 udvalget 'Forebyggelse af misbrug blandt unge'

## Begreber

### *Forebyggelse*

Forebyggelse<sup>1</sup> defineres som sundhedsrelaterede aktiviteter, der søger at forhindre udviklingen af sygdomme, psykosociale problemer eller ulykker og dermed fremmer den enkeltes sundhed og folkesundheden.

### *Stoffer*

Euforiserende stoffer, herunder hash amfetamin, kokain, ecstasy samt andre stoffer, der kan have en euforiserende virkning.

### *Stofbrug*

Fælles betegnelse for eksperimenterende brug af stoffer, regelmæssigt brug af stoffer, stofmisbrug og afhængighed.

### *Stofmisbrug*

Vedvarende og skadeligt brug af stoffer. Skaderne vedrører brugernes psykiske og fysiske tilstand samt sociale relationer.

### *Eksperimenterende brug af stoffer*

Sjældent eller korterevarende brug af stoffer. Det eksperimenterende brug kan glide over i et decideret stofbrug og/eller afhængighed.

### *Regelmæssig brug af stoffer*

Gentagende og længerevarende brug af stoffer. Det regelmæssige stofbrug kan glide over i et decideret stofbrug og eller afhængighed.

### *Målgruppe*

Den primære målgruppe for anbefalingerne er unge i alderen 12-24 år. En tidlig debut giver større risiko for at udvikling af et misbrug. Omvendt er det sjældent at starte et brug af stoffer midt i 20'erne. Den sekundære målgruppe er de voksne unge er omgivet af fx forældre, lærere og andre fagpersoner.

*Hvor intet andet er angivet er definitioner, forskning og baggrundsviden hentet fra Sundhedsstyrelsens Forebyggelsespakke om stoffer<sup>2</sup>.*

---

<sup>1</sup> 1 Sundhedsstyrelsen (2005), Terminologi – Forebyggelse, sundhedsfremme og folkesundhed  
<https://www.sst.dk/da/udgivelser/2005/terminologi---forebyggelse-sundhedsfremme-og-folkesundhed>

<sup>2</sup> Sundhedsstyrelsen 2018, Forebyggelsespakke Stoffer

## Anbefaling nr. 1

# Styrke sociale kompetencer hos eleverne i grundskolen

### Hvad

Trivsel skal på skoleskemaet i alle grundskoler fx ved at tilrettelægge en indsats på tværs af en hel årgang. Indsatsen målrettes eleverne, men både forældre og lærere klædes på til at kunne støtte, guide og vejlede iht. trivsel. Indsatsen omfatter både folkeskoler, friskoler og privatskoler.

### Hvorfor

Den største effekt af den forebyggende indsats opnås med en flerstrengt indsats. Der forelægger god dokumentation for at forebyggelsesindsatser i skoleregi (både grundskole, ungdomsuddannelser, og produktionsskoler) er effektive, når der er tale om struktureret og dialogbaseret undervisning udført af en uddannet facilitator. Forskning viser desuden en positiv effekt af undervisning, der har fokus på at øge trivslen, forbedre det sociale klima i klassen samt at udvikle personlige og sociale kompetencer. Der ses ligeledes positive effekter af undervisning som modarbejder flertalsmisforståelser og som øger de unges risikobevisthed i forhold til rusmidler.

Grundskolen er en vigtig arena for den stofforebyggende indsats, fordi den giver mulighed for at komme i kontakt med stort set alle børn og unge samt deres forældre.

### Hvordan

En afgrænset målgruppe fx 6. klassestrin på tværs af hele kommunen, skal modtage trivselsfremmende og evidensbaseret undervisning, med fokus på personlige og sociale kompetencer. Klassernes primær-lærere opkvalificeres iht. trivselsfremme og konkrete greb til, hvordan eleverne i praksis kan arbejde med emnet. Sideløbende fokuseres der på, hvordan forældre og lærere bedst muligt kan støtte eleverne iht. øget trivsel, således at trivsel er noget der bliver snakket om og handlet på, i både skole og i hjem.

### Hvem

For at realisere denne anbefaling, anbefales det at inddrage skolerne via. Skolelederne, skolebestyrelserne, underviserne, eleverne og Det fælleskommunale elevråd. Andre relevante aktører som fx SSP, Sundhedstjenesten, Skolekontaktpersoner, Slagelse Familiecenter m.fl. inddrages også.

### Estimeret økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 75.000-100.000 kr. årligt

Økonomien dækker indkøb af ekstern underviser til opkvalificering af ca. 30 lærere samt 6 timers frikøb per lærer ifm. opkvalificeringen.

## Anbefaling nr. 2

# Opsporing og håndtering af mistrivsel i udskolingstrinet

### Hvad

Voksne, som er i kontakt med unge dvs. forældre, lærere, pædagoger m.fl., skal klædes godt på til at opdage og håndtere mistrivsel.

### Hvorfor

Fra forskningen ved vi, at gode støttende familie- og voksenrelationer, har en beskyttende effekt på mistrivsel og dårlig mental sundhed hos unge. Ligeledes har familie og venners negative opfattelse af stoffer og stofbrug, en beskyttende effekt ift. at starte brug af stoffer.

Der er god dokumentation for, at forælderrådgivning og familiestøtte er effektiv i forhold til at forebygge stofbrug, både i førskolealderen, men også i de tidlige teenageår. Fokus på forældre-barn relationen, forældrene som rollemodeller samt viden omkring mental og fysisk sundhed er særlig vigtigt.

### Hvordan

Der udvikles et skræddersyet kursus og/eller fagligt oplæg til forældre og relevante fagpersoner, som omgås de unge til dagligt. Kurset skal klæde de voksne på til at opdage mistrivsel og gøre dem i stand til, at handle på det. De voksne skal derfor fungere som trivselsambassadører. Kurset udvikles i samarbejde med relevante fagpersoner i organisationen fx SSP-konsulenterne, Sundhedsplejerskerne, Skolekontaktpersonerne m.fl. med mulighed for at inddrage eksterne kræfter, som har erfaring i håndtering af trivselsproblematikker.

### Hvem

For at realisere denne indsats anbefales det at inddrage skolerne via. Skolelederne, skolebestyrelserne, underviserne, eleverne og Det fælleskommunale elevråd. Andre relevante aktører som fx SSP, Sundhedstjenesten, Skolekontaktpersoner, Slagelse Familiecenter, Frivillige foreninger, psykologer m.fl. inddrages også.

### Estimeret økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 50.000-75.000 kr. årligt

Økonomien dækker indkøb af ekstern underviser til workshop for forældre, pædagoger, lærere m.fl. samt 4 timers frikøb af 45 lærere og/eller pædagoger.

## Anbefaling nr. 3

### Styrke sunde fællesskaber og synliggøre eksisterende

#### Hvad

Unge mulighed for at deltage i forskellige aktiviteter og sunde fællesskaber, skal styrkes. Oplysning omkring eksisterende fritidsaktiviteter og/eller -fællesskaber skal ligeledes styrkes.

#### Hvorfor

God mental sundhed og trivsel er beskyttende faktorer i forhold til at starte brug af stoffer. Unge, som mistrives, har en mere ekstrem og risikovillig ruskultur end unge der trives. Ved at tilbyde deltagelse i sunde aktiviteter og fællesskaber, kan det potentielt set have en beskyttende effekt og dermed være en forebyggende faktor.

#### Hvordan

De eksisterende muligheder for unge, for at deltage i forskellige aktiviteter og fællesskaber, kortlægges. Herefter inddrages de unge i synliggørelsen af de eksisterende tilbud og muligheder, samt en afdækning af evt. forbedringspotentialer og alternative muligheder for aktiviteter og/eller fællesskaber. Der bør også kigges på de fysiske rammer, som unge har til rådighed i fritiden.

#### Hvem

For at realisere denne indsats anbefales det at inddrage Kultur- og Fritidsområdet, Børne- og Ungeområdet, Kommunikation, Frivilligcenter Slagelse, diverse idrætsforeninger, sociale foreninger, kulturforeninger m.fl.

#### Estimeret økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 30.000-70.000 kr. årligt

Økonomien dækker udgifter til diverse informationsmaterialer både fysiske og virtuelle, samt en pulje til foreningslivet ifm. kommunikation omkring deres tilbud.

## Anbefaling nr. 4

### Oplysningskampagne

#### Hvad

Der udvikles en lokal oplysningskampagne i samarbejde med unge i målgruppen og et eksternt kommunikationsbureau. Kampagnen har til formål at forebygge stofbrug.

#### Hvorfor

Information er et uundværligt element i den stofforebyggende indsats, men information kan ikke stå alene. Indsatser der alene formidler information, har ingen effekt på målgruppens adfærd. En oplysningskampagne skal derfor ses, som et element i en flerstrengt indsats, som sammen med andre indsatser, kan være med til at forebygge misbrug blandt unge.

En kampagne er planlagt kommunikation til en afgrænset målgruppe, over en afgrænset periode, med det formål at påvirke målgruppens viden, holdning og/eller adfærd i en bestemt retning.

For at kampagner får en effekt, skal de målrettes en specifik målgruppe fx elever i grundskolens udskolingsklasser eller elever på ungdomsuddannelserne i Slagelse Kommune. Kampagner virker ligeledes bedst på dem, der ikke allerede har et brug af stoffer, da de bekræftes i at deres valg er rigtigt.

Det er vigtigt at bemærke, at kampagner som formidler et overdrevent brug af stoffer og andre rusmidler, kan give et fejltagtigt billede af deres udbredelse og være med til, at normalisere et øget brug.

#### Hvordan

Der udarbejdes en målrettet oplysningskampagne i samarbejde med et kommunikationsbureau og repræsentanter fra målgruppen. Udviklingen af kampagnen kan med fordel tænkes ind, som en del af et undervisnings- og oplysningsforløb for den ønskede målgruppe. På denne måde er målgruppen ikke passive modtagere af kampagnen, men aktive med-skabere. Dette kan give et større ejerskab og skabe refleksion og aktiv stillingsstagen.

Der kan med fordel tænkes i brug af sociale medier, som målgruppen færdes på fx instagram, snapchat, facebook m.fl. Der kan med fordel også tænkes i ung-til-ung dialog.

#### Hvem

For at realisere denne indsats, anbefales det at inddrage elever fra ungdomsuddannelserne, elever fra grundskolernes udskoling samt et eksternt kommunikationsbureau.

#### Estimeret økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 100.000-300.000 kr. i 2021

Økonomien dækker indkøb af et eksternt kommunikationsbureau, til udarbejdelse af en oplysningskampagne i samarbejde med de unge.

## Anbefaling nr. 5

### Begrænse tilgængeligheden af stoffer

#### Hvad

Der skal skabes strukturelle rammer, som begrænser Indtaget og tilgængeligheden af stoffer blandt unge.

#### Hvorfor

Sammenhængen mellem tilgængelighed og forbrug er velbeskrevet i forhold til alkohol og tobak, og viser at forbruget falder, når tilgængeligheden mindskes. Denne sammenhæng er ikke beskrevet for stoffer, men det er forventeligt, at ved at mindske tilgængeligheden vil færre begynde at bruge stoffer. Forskning viser at forebyggende indsatser i festmiljøer, der både har et alkohol- og stofforebyggende sigte, begrænser tilgængeligheden af stoffer i nattelivet.

Forskning viser at rusmiddelpolitikker og handleplaner i grundskoler, på ungdomsuddannelser, erhvervs- og produktionsskoler medvirker til at begrænse tilgængeligheden af stoffer og skaber en sammenhængende indsats.

#### Hvordan

Indtaget af stoffer og alkohol skal begrænses vha. forskellige strukturelle tiltag. Dette kunne fx være indførelse af tobaks-, alkohol og stoffrie skoler samt udarbejdelse af rusmiddelpolitikker og handleplaner i grundskoler og på ungdomsuddannelser. Tiltagene bør udarbejdes i samarbejde med relevante aktører såsom politi, bevillingsindehavere, SSP og ungdomsuddannelserne. Der etableres også et samarbejde med udskænkingsstederne fx diskoteker, værtshuse og caféer iht. ansvarlig udskænkning og stoffrie miljøer.

#### Hvem

For at realisere denne indsats anbefales det at inddrage politiet, SSP, Business Slagelse, bevillingsindehavere og Bevillingsnævnet i Slagelse Kommune, elever og undervisere på ungdomsuddannelserne, elever og undervisere i grundskolernes udskoling, samt andre relevante aktører.

#### Estimeret økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 5.000-15.000 kr. årligt.

Økonomien dækker diverse materialer og formidling.



## Anbefaling nr. 6

# Mulighed for stoftestning

### Hvad

Der skabes mulighed for, at stofteste på grundskoler og ungdomsuddannelser.

### Hvorfor

Stoftests kan potentielt set have en forebyggende effekt, da nogle elever formentlig vil fravælge brug af stoffer, hvis de ved de kan risikere at blive testet.

Sundhedsstyrelsen anbefaler ikke stoftestning, da det kan underminere tilliden mellem elever og undervisere, og dermed afholde nogle elever fra at møde i skole. Der er dog flere erfaringer med stoftestning på enkelte efterskoler og ungdomsuddannelser, hvor skoleledelsen beskriver at det de pågældende steder, har haft en positiv effekt i et stofforebyggende henseende.

Folkeskolerne har ikke bemyndigelse til at teste deres elever, men har mulighed for at udlevere stoftests til forældrene og opfordre dem til at teste deres børn. På ungdomsuddannelserne er det op til den enkelte uddannelsesinstitution om de vil indføre stoftestning. Hvis ungdomsuddannelserne vælger at stofteste, anbefales det at man tester eleverne kollektivt, for at undgå stigmatisering.

### Hvordan

Der oprettes en pulje af stoftests i organisationen, som forældre og ungdomsuddannelser kan gøre brug af. Stoftests kan anvendes ved begrundet mistanke, men kan ikke stå alene. Ved et positivt testresultat vurderer relevant fagpersonale, hvordan der bedst muligt tages hånd om den unge.

### Hvem

For at realisere denne indsats anbefales det at involvere folkeskolerne og ungdomsuddannelserne via. Skolelederne, skolebestyrelserne, underviserne, eleverne og Det fælleskommunale elevråd, samt andre relevante aktører som fx SSP, Perron 3, Sundhedstjenesten m.fl.

### Estimeret Økonomi

Det forventelige forbrug på implementering af denne anbefaling er: 10.000-30.000 kr. årligt

Økonomien dækker indkøb af forskellige slags stoftests.